

A KÖLTSÉGVETÉSI ELLENŐRZÉS

Az egyes uniós intézmények és a tagállamok ellenőrzik az uniós költségvetést. Az Európai Számvevőszék és az Európai Parlament különböző szinteken részletes ellenőrzéseket végez. A Parlament minden évben megvizsgálja a költségvetés végrehajtását, annak eldöntése érdekében, hogy megadhatja-e a mentesítést az Európai Bizottságnak, a többi uniós intézménynek és a decentralizált uniós ügynökségeknek.

JOGALAP

- [Az Európai Unió működéséről szóló szerződés](#) (EUMSZ) 287., 317., 318., 319., 322. és 325. cikke;
- [az Unió általános költségvetésére alkalmazandó pénzügyi szabályokról, az 1296/2013/EU, az 1301/2013/EU, az 1303/2013/EU, az 1304/2013/EU, az 1309/2013/EU, az 1316/2013/EU, a 223/2014/EU és a 283/2014/EU rendelet és az 541/2014/EU határozat módosításáról, valamint a 966/2012/EU, Euratom rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2018. július 18-i \(EU, Euratom\) 2018/1046 európai parlamenti és tanácsi rendelet](#) (lásd különösen a II. címnek a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elvéről szóló, 7. fejezetét, valamint a külső ellenőrzésről és a mentesítésről szóló, XIV. címet);
- 2020. december 16-i intézményközi megállapodás az Európai Parlament, az Európai Unió Tanácsa és az Európai Bizottság között a költségvetési fegyelemről, a költségvetési ügyekben való együttműködésről és a hatékony és eredményes pénzgazdálkodásról, valamint az új saját forrásokról és az új saját források bevezetésére irányuló ütemtervről, III. rész;
- az Európai Parlament eljárási szabályzata, II. cím, 6. fejezet, 99., 100. és 104. cikk; V. cím, 2. fejezet, 134. cikk; V. melléklet.

CÉLKITŰZÉSEK

A cél a költségvetési műveletek és a pénzügyi ellenőrző rendszerek jogszerűségének, pontosságának és pénzügyi hatékonyságának, valamint az európai költségvetést érintő pénzgazdálkodás gazdaságosságának, hatékonyságának és eredményességének biztosítása, illetve a Számvevőszék és az Európai Parlament szerepére való tekintettel ezek megvalósulásának biztosítása (teljesítménykritériumok segítségével).

EREDMÉNYEK

A. Nemzeti szintű ellenőrzés

A bevételek és a kiadások első ellenőrzését nagyrészt a nemzeti hatóságok végzik. Ezek megőrizték hatáskörüket, főleg a tradicionális saját források (1.4.1.) vonatkozásában. Ezen a területen alkalmazzák az összegek beszedése és ellenőrzése tekintetében szükséges eljárásokat. A költségvetési ellenőrzés a szabálytalanságok és a csalás elleni küzdelem keretében is zajlik (1.4.6.). A megosztott irányítás alá tartozó eszközök, például az Európai Regionális Fejlesztési Alap, az Európai Szociális Alap (amelyek együtt alkotják a strukturális alapokat), valamint az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) operatív kiadásait is elsősorban a tagállami hatóságok ellenőrzik.

B. Uniós szintű ellenőrzés

1. Belső ellenőrzés

Az ellenőrzést az egyes intézményekben az engedélyezésre jogosult tisztviselők és a számvitelért felelős tisztviselők, majd az egyes intézmények belső ellenőre végzik.

2. Külső ellenőrzés: Számvevőszék (1.3.12.)

A külső ellenőrzést a nemzeti számvevőszékek és az Európai Számvevőszék végzik. Ez utóbbi az EUMSZ 287. cikkével összhangban minden évben a következő részletes jelentéseket terjeszti a költségvetési hatóság elé:

- az elszámolás megbízhatóságát, valamint az alapjául szolgáló ügyletek jogszerűségét és szabályszerűségét igazoló megbízhatósági nyilatkozat (DAS);
- éves beszámoló az általános költségvetés végrehajtására vonatkozóan, ideértve valamennyi intézmény és kapcsolt szerv költségvetését;
- az Európai Unió ügynökségeire és szerveire vonatkozó éves különjelentések;
- különjelentések egyes konkrét kérdésekről (teljesítményvizsgálatok, megfelelési vizsgálatok);
- vélemények (az EU pénzgazdálkodására jelentős hatást gyakorló új vagy módosított jogszabályokról);
- a szakpolitikákkal és irányítási témákkal foglalkozó felülvizsgálatok, a még nem ellenőrzött területek vagy kérdések elemzése vagy bizonyos témák tényszerű alapjának megállapítása;
- egy kétéves kísérleti projekt keretében a Számvevőszék jelentést tett közzé az uniós költségvetés általános teljesítményéről a 2019. és 2020. évi mentesítési eljárások tekintetében.

Az Európai Számvevőszék rendszeres jelleggel készít jelentéseket a hitelezési és kölcsönműveletekről, valamint az Európai Fejlesztési Alapról (EFA) is, amelyet a 2021–2027 közötti többéves pénzügyi keret az európai költségvetésbe integrált.

3. Politikai szintű ellenőrzés: Európai Parlament

Az Európai Parlamenten belül a Költségvetési Ellenőrző Bizottság feladata a Parlament álláspontjának elkészítése és különösen:

- az Európai Unió és az Európai Fejlesztési Alap költségvetésének végrehajtása feletti ellenőrzés (2020-ig, az adott évet is beleértve);
- a mentesítési határozatok előkészítése, beleértve a belső mentesítési eljárást is;
- az Unió, annak intézményei és az Unió által finanszírozott minden szervezet elszámolásainak és mérlegének lezárása és ellenőrzése;
- az Európai Beruházási Bank (1.3.15.) pénzügyi tevékenységeinek ellenőrzése;
- az Unió szakpolitikáinak végrehajtása során az európai finanszírozás különféle formái költséghatékonyságának figyelemmel kísérése;
- a Számvevőszék tagjainak kinevezése, figyelembe véve a Számvevőszék jelentéseit;
- az Unió költségvetésének végrehajtása során előforduló csalások és szabálytalanságok vizsgálata, az ilyen esetek megelőzését és a velük szemben történő fellépést célzó intézkedések elfogadása, valamint általánosságban az Unió pénzügyi érdekeinek védelme.

A MENTESÍTÉSI ELJÁRÁS

A Tanács ajánlására a Parlament – a Bizottság főigazgatóságai tevékenységi jelentéseinek, a Bizottság éves irányítási- és teljesítményjelentésének, az EUMSZ 318. cikke szerinti értékelő jelentésnek és az Európai Számvevőszék éves jelentésének, valamint a Parlament által feltett kérdésekre a Bizottságtól és más intézményektől kapott válaszoknak a vizsgálatát követően – évente egyszer mentesítést ad a Bizottság számára az n-2. évi költségvetés végrehajtására vonatkozóan (az EUMSZ 319. cikke). A Költségvetési Ellenőrző Bizottság tagjai előkészítik a Parlament számvevőszéki különjelentésekkel kapcsolatos álláspontját, általában munkadokumentumok formájában, amelyek eligazításként szolgálnak a mentesítéssel foglalkozó általános előadó számára. A Bizottság és a többi intézmény köteles intézkedéseket hozni a Parlament mentesítési állásfoglalásaiban szereplő észrevételek nyomán (az EUMSZ 319. cikkének (3) bekezdése és a költségvetési rendelet 262. cikke). A Parlament a többi intézmény és a decentralizált ügynökségek számára is mentesítést ad évente. A Parlament az Unió általános költségvetése I. szakaszának (Európai Parlament) végrehajtásáról szóló mentesítési határozatát és állásfoglalását a Parlament elnökének címezi.

A Parlament általában május 15. előtt plenáris ülésen tárgyalja a mentesítési jelentéseket (a költségvetési rendelet 260. cikke). Így a mentesítés megadásáról szóló szavazásra – kivételes helyzetektől eltekintve – a májusi ülésen, elhalasztás esetén pedig az októberi ülés folyamán kerül sor. Ha a mentesítés megadására vonatkozó javaslat nem kap többségi támogatást, vagy ha a Parlament a mentesítési határozat elhalasztása mellett dönt, tájékoztatja az érintett intézményeket vagy ügynökségeket a mentesítés elhalasztásának okairól. Utóbbiak haladéktalanul kötelesek megtenni a

szükséges intézkedéseket, hogy elhárítsák a mentesítési határozat meghozatalának akadályait. Ezt követően a Költségvetési Ellenőrző Bizottság hat hónapon belül új jelentést nyújt be, amelyben a mentesítés megadására vagy megtagadására vonatkozó új javaslata szerepel.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

A. A hatáskörök alakulása

A Parlament 1958 és 1970 között tájékoztatást kapott a Tanács által a költségvetés végrehajtására vonatkozóan a Bizottságnak adott mentesítési határozatokról. 1971-ben hatáskört kapott a mentesítés Tanáccsal együtt történő megadására. Az 1975. július 22-i szerződés 1977. június 1-jei hatálybalépése óta egyedül jogosult az elszámolásokkal kapcsolatos mentesítés – a Tanács ajánlását követő – megadására. A Parlament illetékes bizottságain keresztül meghallgatja a biztosjelölteket is, a Költségvetési Ellenőrző Bizottság pedig meghallgatja a Számvevőszék tagjelöltjeit és az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) főigazgatói tisztségére pályázó, az előválogatáson már továbbjutott jelölteket, valamint az OLAF Felügyelő Bizottságának tagjait. Ezeket a tisztségeket addig nem lehet betölteni, amíg a parlamenti meghallgatásra sor nem kerül. Végezetül meg kell jegyezni, hogy az OLAF főigazgatóját az Európai Bizottság az Európai Parlamenttel és a Tanáccsal való egyeztetést követően jelöli ki, és hogy az OLAF Felügyelő Bizottságának tagjai az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság közös megegyezésével kerülnek kinevezésre.

B. A mentesítés alkalmazása

A Parlament dönthet úgy, hogy elhalasztja a mentesítést, ha elégedetlen a költségvetés Bizottság általi végrehajtásának egyes aspektusaival. A mentesítés elutasítása egyenértékűnek tekinthető a Bizottság lemondására vonatkozó felhívással. E fenyegetésnek 1998 decemberében érvényt is szereztek: a plenáris ülésen megszavazták a mentesítésre irányuló indítvány elutasítását, ezt követően pedig létrejött egy öt független szakértőből álló csoport, amely jelentést készített a Bizottságot csalás, visszaélés és nepotizmus miatt ért vádakról. A biztosok ezt követően 1999. március 16-án testületileg lemondtak.

Az Európai Unió általános költségvetésének Bizottság általi végrehajtására vonatkozó mentesítést illetően meg kell jegyezni, hogy az Európai Parlament a 2011. és a 2012. évi pénzügyi évekre vonatkozó mentesítési eljárás során két új elemet vezetett be: a kiadások jogszerűségének és szabályszerűségének ellenőrzését, amelyhez teljesítményértékelés társul (az EUMSZ 318. cikke); továbbá egy értékelő jelentést az EU pénzügyeiről az elért eredmények alapján, valamint azt a rendelkezést, amely szerint a mentesítő határozat bizonyos szakpolitikai területekre vonatkozó fenntartásokkal „ellensúlyozható”. A 2019. évre szóló mentesítési eljárás során a Számvevőszék négy év után először elutasító záradékot adott ki a beszámoló alapjául szolgáló kiadások jogszerűségéről és szabályszerűségéről. Az uniós költségvetés általános teljesítményéről szóló első jelentésében azonban a Számvevőszék megállapította, hogy megfelelő eljárások vannak érvényben. A Parlament támogatta a Számvevőszék azon javaslatát, hogy tovább kell javítani a Bizottságtól származó

információk minőségét, és hangsúlyozta, hogy az eredmény- és hatásmutatók alkalmasabbak a teljesítmény mérésére, mint az input- és outputmutatók.

Habár a szerződés csak a Bizottságnak adandó mentesítést említi, az átláthatóság és a demokratikus ellenőrzés céljából a Parlament a többi intézménynek és szervnek, valamint az egyes ügynökségeknek vagy hasonló szervezeteknek is külön mentesítést ad (a decentralizált ügynökségekre és a köz- és magánszféra közötti partnerségekre vonatkozó mentesítési rendelkezéseket az alapító rendeletek tartalmazzák). A Parlament 2009 óta elutasítja a mentesítés megadását a Tanács főtitkára számára, mivel a Tanács nem működik együtt a mentesítési eljárásban.

A 2019-re vonatkozó mentesítési eljárás során a Parlament megvizsgálta az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex) költségvetési és pénzgazdálkodásának hiányosságait is, és elégtelennek találta az ügynökség magyarázatait. A Parlament úgy határozott, hogy a Frontex mentesítését 2021 tavaszáról 2021. október 21-re halasztja, amikor a plenáris ülés megszavazta az ügynökség mentesítését, de tartalékba helyezett 90 millió eurót – az ügynökség teljes költségvetésének mintegy 12%-át. Ezeket a forrásokat csak akkor lehet felszabadítani, ha a Frontex eleget tesz bizonyos feltételeknek, nevezetesen 20 hiányzó alapjogi megfigyelőt és három ügyvezetőigazgató-helyettest vesz fel, akiknek megfelelő képzettséggel kell rendelkezniük ahhoz, hogy betölthessék ezeket a tisztségeket, valamint akkor, ha a Frontex létrehoz egy mechanizmust az EU külső határain bekövetkező súlyos incidensek bejelentésére, illetve egy működő alapjogi nyomkövetési rendszert. A következő (a 2020. évi költségvetésre vonatkozó) mentesítési eljárás során a Parlament elhalasztotta a Frontex elszámolására vonatkozó határozatát, mivel úgy vélte, hogy a Frontex nem teljesítette a Parlament által 2021 októberében meghatározott feltételeket. Emellett az ügynökségnek még foglalkoznia kellett az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) zaklatással, kötelességszegéssel és migránsok visszafordításával kapcsolatos vizsgálatának megállapításaival, és az elért eredményekről jelentést kellett tennie a Parlamentnek.

Ahogy azt fentebb említettük, a Bizottság, a többi intézmény és a decentralizált ügynökségek kötelesek beszámolni az Európai Parlament mentesítési állásfoglalását kísérő észrevételek nyomán általuk tett intézkedésekről. A tagállamoknak tájékoztatniuk kell a Bizottságot a Parlament észrevételei alapján tett intézkedéseikről, a Bizottságnak pedig figyelembe kell vennie ezeket a nyomkövetési jelentés elkészítésekor (a költségvetési rendelet 262. cikke).

A Parlament szakosodott bizottságai is hozzájárulnak annak biztosításához, hogy az uniós források elköltése hatékonyan, az európai adófizetők érdekeinek szolgálatában történjen. A Költségvetési Ellenőrző Bizottság tagjai is számos alkalommal tartottak megbeszéléseket a tagállami parlamentek hasonló bizottságainak tagjaival, a nemzeti ellenőrző hatóságokkal és a vámhatóságok képviselőivel.

A Lisszaboni Szerződés megerősítette az uniós programok révén elért eredményközpontú ellenőrző mechanizmusokat, és onnantól kezdve arra kötelezte a Bizottságot, hogy az éves mentesítési eljárás részeként készítsen teljes körű értékelő jelentést a Parlament és a Tanács számára, figyelembe véve azok észrevételeit.

A témával kapcsolatos további információkért látogasson el a [Költségvetési Ellenőrző Bizottság](#) honlapjára.

Diána Haase
10/2023

